СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 188. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 14. серпня 1931.

VOL. XXXIX. No. 188. Jersey City, N. J., Friday, August 14, 1931. THREE CENTS.

НА КУБІ РЕВОЛЮЦІЯ

ГАВАНА. — Мимо цензури і заперечень урядових кол повстанчий рух на Кубі зростає до цеї міри, що можна сказати, що остров знаходиться в полумині революції.

На чолі повстанців стоїть бувший президент, ґенерал Монокаль, відомий з великого досвіду у революційнім ділі. Будучи президентом, він сам приборкав революцію, ставши особисто на чолі боєвих частин армії.

Повстанці надіються, що до них перейде військо, яке становить головну підпору президента Мачада. Бідне населення, яке голодує, перехилюється на сторону повстанців не так з ненависти до теперішнього уряду як з біди, бо думає, що зміна принесе поліпшення економічних відносин.

В останніх боях повстанців з правительственними військами згинуло 15 осіб.

ЗА ПЯТЬДНЕВНИЙ ТИЖДЕНЬ ПРАЦІ.

АТЛЕНТИК СІТИ. — Екзекутивна Рада Американської Федерації Праці проголосила заяву, якою домагається негайного введення у промислі пятьдневного тижня праці. Оту реформу вважає Федерація конечною, коли мається дати полекшу безробітним.

В заяві зазначено, що така реформа заводить коротший тиждень праці й менші заробітки, але зате дає працю всім безробітним. Коли би й така реформа не дала ще праці всім безробітним, тоді, на думку Федерації, треба приступити до шістьгодинного дня праці.

Федерація зазначує, що з такою реформою не можна зволікати, бо робітництво вичерпало всі ощадности й не зможе видержати слідуючої зими без роботи.

Крім того Федерація взиває уряд до негайного побільшення публичних робіт.

СПОДІВАЮТЬСЯ ЗАВОРУШЕНЬ НА ФИЛИПИНАХ.

МАНІЛЯ. — Влада надіється нападів бідних на богатих Филипинців за те, що богачі визискують і гнетуть бідних.

КЛОПІТ З НАДВИШКОЮ БАВОВНИ.

ВАШИНҐТОН. — Федеральна Фармерська Рада віднеслася телеґрафічно до 14 ґовернорів стейтів, у яких продукують бавовну, з вимогою, щоби продуценти бавовни переорали що третю скибу сьогорічного засіву бавовни. Рада каже, що це є тепер одинокий спосіб, щоби здержати катастрофу, бо тим робом зменшиться збір бавовни на 4,000,000 звоїв, а це причиниться до піднесення спадаючої ціни бавовни. Зате зобовязалася Рада не продати перед липнем 1932 р. запасу бавовни, а який має „Катон Стабілізейшен Корпорейшен", а який виносить 1,300,000 звоїв.

МІСТА ДАДУТЬ СОБІ РАДУ З ДОПОМОГОЮ БЕЗРОБІТНИМ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Гувер врадувався заявою Алена Т. Борнса, директора „Асосіейшен оф Комюніті Честс енд Кавнсілс", котрий запевнив його, що та орґанізація дасть собі раду з допомогою безробітним без федеральної помочі.

Борнс заявив президентови, що вже 227 міст виготовили точні пляни, як запобігти в зимі потребам безробітних, та що можна бути певним, що міста дадуть собі самі раду з тою акцією.

ШКІЛЬНИЙ БУДЖЕТ НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК. — Шкільний буджет міста Ню Йорку виносить на цей рік $146,338,848.48. Є він більшим від попереднього буджету на $5,953,963.14.

В буджеті передбачено теж 1,447 нових учительських сил.

ПОКАРАНО СЛАВНОГО ҐЕНҐСТЕРА.

НЮ ЙОРК. — Суддя Ричард Гопкинс засудив відомого бандита Джека (Леґс) Даймонда за нарушення прогибіційного закона на 4 роки тюрми і заплату грошевої кари в сумі $11,000. Його товариша Пола Кватрокі засуджено на два роки тюрми і заплату $5,000.

МОРАТОРІЯ В ЧІЛЄ.

САНТІЯҐО (Чілє). — Чілеанське правительство предложило конґресови проєкт здержати виплату процентів від чужинецьких позичок. Державна каса порожна й нема чим платити.

ДОМИ РОЗПУСТИ В БРУКЛИНІ.

НЮ ЙОРК. — Поліційний комішенер Мулруні подає, що від червня арештовано в Бруклині 71 осіб, котрі держали доми розпусти. Він каже, що цілі округи міста були заселені самими такими домами.

ЗАМІСЦЬ МОЛОКА ПИВО.

НЮ ЙОРК. — Полісмен задержав візника, котрий віз молоко, за те, що лайсенсова плита була засмарована й нечитка. Приглянувшися при тій нагоді ближче возови, завважив, що там замісць молока, як було зазначено, було 110 бочілок бутлеґерського пива.

ЯК ПРОЙШЛА МАТУРА В УЖГОРОДІ И МУКАЧЕВІ.

При цьогорічних іспитах зрілости провалилося в мукачевській та ужгородській ґімназії понад 33 проц. кандидатів. Це вперше перепав при матурі в названих ґімназіях такий високий відсоток кандидатів, тому опінія прикарпатського громадянства цією подією сильно затрівожена.

У ВЯТСЬКІЙ ҐУБЕРНІЇ СЕЛЯНИ ГОЛОДУЮТЬ.

Росія випродала минулої осени багато збіжа за границю по дуже низькій ціні. А тимчасом хлібороби в числі до 320 тисяч душ замісць хліба годуються всякими суроґатами. Від цеї страви повстали жолудкові хороби з смертельними наслідками. В деяких селах Орловського району (колишньої Вятської ґубернії) повимирали так покотом усі діти від грудних до 12 і 13 років.

ЗА ВЛАСНЕ ЖИТО ЩЕ ЇХ ЗАБИТО.

На польсько-радянському пограничу розіґралася така сцена. На поле по радянському боці вийшло двох селян і почали жати збіже. Тоді надійшло кількох граничних вояків і крісовими стрілами положили їх трупом. За що? Селяни хотіли зжати збіже, яке на весну посіяли на своїм полі, бо не мали вже хліба. Тимчасом збіже було призначене до колективу. За опір владі згинули.

НА РУМУНСЬКОМУ ДВОРІ.

На румунському дворі в Букарешті відбулися 26. липня формальности цивільного і церковного вінчання княжни Ілеани з архкн. Антоном Габсбурґом. Як урядовець цивільного стану виступав міністер Гаманджію. В годину пізніше було церковне вінчачння, яке дав у королівській палаті католицький архиепископ Цізар. Перед вінчанням княжна Ілеана зложила заяву, що задержує румунське горожанство. Опісля рушила весільна дружина через місто, де серед непроглядних мас народу знайшлося кілька тисяч самих селян, спроваджених з цілої Румунії. В Сінаї відбулися великі народні забави, на яких кн. Ілеана роздавала грошові датки і дарунки для бідного населення.

КОМУНІСТИЧНИЙ САМОСУД.

У Відні знайшли молодого купця Земельмана, застріленого у своїм мешканні. Поліція викрила винуватця, якогось Шпільмана, родом зі Швайцарії. Показалося, що Земельман згинув на основі партійного присуду. Він був членом комуністичної партії й вислугувався большевикам. Недавно виключили його з партії, а що він навязав зносини з протикомуністичною орґанізацією, засудили його на смерть.

ВБИЙНИК ВОЙКОВА ХОТІВ ВІДОБРАТИ СОБІ ЖИТТЯ.

Польські часописи пишуть, що вбийник Войкова, совітського посла у Варшаві, Коверда, що відсикжує тепер 10-літню кару вязниці, постійно надсилав до президента держави письма, просячи, щоби зменшити йому кару. Всі ті просьби були відкинені. Наслідком того Коверда попав у таку мелянхолію, що кусниками скла поперетинав собі жили рук. В грізному стані його перевезли до тюремної лічниці.

ВКРАЛИ КУФЕР З 2,550 ДОЛЯРАМИ.

До села Оксиня на Поліссі вернувся недавно з Америки Іван Козачук і привіз зароблені тяжкою довголітною працею доляри. хотів купити в рідному селі кусник ґрунту і спокійно господарити. Вістка про його поворот розійшлася швидко в цілій околиці і швидко знайшлися людці, що рішили загарбати його маєток. Коли Козачук вийшов з родиною в якійсь справі з дому, злодії добулися до хати, винесли американський куфер зі всіми річами, забрали ще й два годинники, золотий перстень та одіж і вивезли в поле. Тут розбили замок від куфра, забрали 2,550 долярів зі всіми річами і пропали без сліду. Козачук, побачивши, що стратив увесь добуток довголітної праці і став нуждарем, збожеволів.

ЗГОРІЛА ФАБРИКА АМУНІЦІЇ.

В Братісляві згоріли 3 магазини і варстати фабрики набоїв. Кільканацять скринь з набоями експльодувало. Дуже богато осіб було ранених, кілька вбитих.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ І ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1932.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у багатьох тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людей, повинен дати своє оголошення до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона, 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша й остання сторона в части оголошень по $35.00. Хто хотів би в своїм оголошенню помістити також і фотоґрафію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотоґрафії, то значить, що його оголошення буде стільки корожче коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить знаходитися в редакції по день 30 серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безуслівно не будуть друкуватися.

Фотоґрафії Братств і Товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які є при відділах У. Н. Союза (коли який кружок, співацьке товариство і т. п. не є при відділі У. Н. Союза, таких після ухвали не будеться поміщувати у календари), хотілиб, аби їх фотоґрафії були поміщені в календари на 1932 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 30 серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотоґрафією чек або моні-ордер, виписаний на імя „Свободи" на суму $10.00. Ці гроші ужиється на покриття коштів виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотоґрафії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

„SVOBODA"
81-83 GRAND ST., або P. O. BOX 346,
JERSEY CITY, N. J.

ВЧИТЕЛІ СОВІТСЬКОЇ РОСІЇ ВТІКАЮТЬ ЗІ СВОЇХ ПОСАД.

Непосильні вимоги до учителів сільських шкіл, загайки з виплатами і недостача поживи викликали масову втечу учителів у світ за очі. В Моршанськім районі школи опустіли. Закривають їх що дня. А в тих школах, які ще животіють, в липні 1931. р. не заплатили ще платні від серпня 1930. р. Не дивно проте, що неграмотність росте.

КРОВАВІ ДЕМОНСТРАЦІЇ НА ПРИКАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

В місцевости Густ дійшло до кровавої сутички між страйкуючими робітниками і поліцією. Поліція стріляла до демонстрантів, коли вони напали на неї. В сутичці згинув один робітник, а трох поліціянтів було ранених. Демонстрантів провадив комуніст, сенатор чехословацького парляменту.

БОҐОВОЙ ПОСТІЙНО ШАНТАЖУВАВ ДЕМКОВСЬКОГО.

У звязку з великою шпигунською аферою Демковського і товаришів польські часописи пишуть про те, як Демковський попав у сіти тієї шпигунської афери. Демковський закохався в якійсь панні, що жадала від нього постійно великих грошевих сум. За її посередництвом Демковський позичив раз у Боґовоя 1,000 золотих. Коли надійшов термін платности, Демковський не міг заплатити довгу і просив Боґовоя о прольонґату. Боґовой згодився на те під умовою, що Демковський видасть йому певні документи. З того й почалася шпигунська діяльність Демковського. Видавши Боґовоеви потрібні документти, Демковський хотів усунутися з тієї афери, але було же запізно, бо Боґовой постійно шантажував Демковського.

ДЛЯ КОГО НЕ СТАЛО МІСЦЯ

На основі обчислень головного статистичного уряду в часі від 11. листопада 1918 р. до 31. грудня 1930 р., отже за 12. літ, виеміґрувало з Польщі до европейських країв кругло 909,000 осіб, з чого половина вернулася назад. До заморських країв виїхало 637,477, вернулося 195,000, отже лишилося в заморських краях 441,806 осіб. Взагалі виеміґрувало з Польщі безповоротно 895,103 осіб.

ТОЛСТОВЕЦЬ ПЕРЕД СУДОМ.

Перед військовим судом у Варшаві станув якийсь Пайдель, що скінчив ґімназію і не хотів служити при війську. Коли забрали його силою до військової служби, не хотів взяти зброї до рук, мовлячи, що він слухає науки Льва Толотого і не може ставати в ряди убивців. Перед судом він наводив відповідні місця з евангелія св. Луки і Марка і заявив, що готов терпіти якнайбільші кари, а від своїх поглядів не відступить. Дістав 1 рік і 4 місяці вязниці.

ЗНОВУ СМЕРТНИЙ ПРИСУД У КОЛОМИЇ.

Трибунал присяжних суддів з Коломиї засудив на шибеницю Михайла Стадничука з Жукотина, пов. Коломия, за вбивство мами. Він не хотів допустити, щоби вона вийшла вдруге замуж і передала маєточок на вітчима, тому задушив її.

ЛІҐА НАЦІЙ ЗНОВУ КРУТИТЬ З ҐАЛИЦЬКОЮ СПРАВОЮ

НЕ ХОЧЕ КЛАСТИ УКРАЇНСЬКИХ ЖАЛОБ ПРОТИ „ПАЦИФІКАЦІЇ" НА ПОРЯДОК ДНЯ.

ЖЕНЕВА (Приватне донесення листом до „Свободи"). — Секретаріят Ліґи Націй не хоче поставити справи українських жалоб проти польської „пацифікації" Галичини на порядок дня нарад Ради Ліґи Націй, що має відбути сесію у вересні, викручуючися тим, що Комітет Трох, котрий розслідже справу, ще не подав Лізі свого звіту та не дав ніяких пропозицій.

З огляду на те можна сумніватися, чи справа „пацифікації" прийде до вирішення перед Ліґою Націй у вересні.

Протести й пропаґанда американських Українців могли би заставити Ліґу трактувати справу поважніше.

РОСІЯ ВИНИЩИЛА СВОЮ ІНТЕЛІҐЕНЦІЮ ТА МУСИТЬ ВИТВОРЮВАТИ ЇЇ НАНОВО.

МОСКВА. — І. В. Рудзутак, один з головних большевицьких махерів, говорив перед Товариством Технічних Інжинірів, що Росія не має інтеліґенції, здібної до ведення російських промислів. Робітнича кляса Росії, мовляв, мусить аж витворити собі технічну й промислову інтеліґенцію.

Щоби дійти до цеї цили, Сталін думає покінчити зі цькуванням на інтеліґенцію та поставити умових робітників нарівні з тими, що працюють фізично.

РОЗСЛІДИ НАД ҐРЕНЛЯНДІЄЮ.

БЕРЛІН. — Німецька виправа на Ґренляндію ствердила, що Ґренляндія є велике озеро, обведене довкола вузкою сушею, немовби велика миска, наповнена водою. Вода сягає до глибини 8,850 стіп і вся вона замерзла.

До таких вислідів прийшла експедиція на основі наукових обчислень та помірів тріщин на леді, викликаних вистрілюванням вибухових матеріялів.

На чолі експедиції стояв відомий німецький учений, професор Альфред Веґенер, котрий і погиб підчас виправи. Його товариші ведуть діло далі.

ШУКАЮТЬ ЗА КРЕЙМЕРОМ ДАЛІ, АЛЕ ТРАТЯТЬ НАДІЮ.

КОПЕНГАҐА (Данія). — Пошукування за американським летуном Креймером, що вибрався на лет з Америки до Данії та пропав без вістки вже недалеко від Данії, тревають далі, але пошукувачі вже майже зовсім стратили надію знайти його.

Шукачі йшли за кождим слідом, хоч як він видавався безпідставний, але ні один слід не показався правдивим.

КЛОПОТИ АМЕРИКАНСЬКИХ ЛЕТУНІВ У ЯПОНІЇ.

ТОКІО. — Американські летуни Пенгборн і Герндон, що долетіли з Америки до Японії, ще не вилабудалися зі свого клопоту, в який попали за те, що летіли понад японські форти проти виразної постанови японського закона проти шпіонажі.

Спершу здавалося, що справа маловажна, але при летунах знайдено фотоґрафії фортів. Японський уряд хоче полагодити справу без шуму, але японські патріоти домагаються строгого виконання закона. Летунам мабуть у найліпшому разі прийдеться станути перед нижчим судом за нарушення закона та заплатити невелику грошеву кару.

НЕСПОКОЇ В ІРЛЯНДІЇ.

ДОБЛИН. — Уряд Вільної Ірляндської Держави занепокоєний донесеннями про неспокої в ріжних частях краю. Всюди слідно сильний рух серед републиканців, які стоять за зірвання всяких звязків з Анґлією. З одної місцевости доносять про зірвання телеґрафічних получень, з другої навіть про висадження в повітря моста.

Тлом неспокоїв є бажання републиканців не допустити Оренджменів до відбуття заповіджених ними зборів оренджменської орґанізації на території Ірляндії поза Олстером.

ПЕРЕГОВОРИ В СПРАВІ ВІДВІДИН ФРАНЦУЗІВ У БЕРЛІНІ.

ПАРИЖ. — Німецький уряд уже вислав до французького кабінету міністрів запрошення на відвідини французького премієра Ляваля до Берліна на чотири останні дні цього місяця.

Французький уряд ще не потвердив цих запросин.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	0 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіти і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": Montgomery 498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗА СОЦІЯЛЬНУ СПРАВЕДЛИВІСТЬ

Гірко живеться у теперішні часи робітництву в Америці, бо воно впало найбільшою жертвою економічної депресії. А що нема виглядів на поправу відносин, робітництво питає: А що буде далі?

Одно ясне, що так далі бути не може. Стоїмо перед зимою, яка заповідається гіршою від попередньої, яка може довести вичерпаних фінансово робітників до одчаю. Коли Вилієм Ґрін говорив у Ню Бедфорд, на 46-річній конвенції Федерації Праці стейту Месечусетс, що може прийти до бунту безробітних і перевороту, то це не є ніяким демаґоґічним окликом, а тільки ствердженням правди з боку консервативного речника робітництва.

Безробітний мусить дістати роботу і можність жити. Капіталістична господарка обовязана розвязати проблєму безробіття і знайти та дати роботу охочим до праці. І тому цілком слушно ставить Ґрін до капіталістів вимогу, щоби вони зійшлися на економічну конференцію, на якій економісти і представники промислу обговорили би спільно теперішнє безвиглядне економічне положення і подали вихід з нього.

Ґрін домагається далі, що коли би капіталістичні лідери не взялися за розвязку економічної кризи, то президент Гувер повинен силою свого становища заставити їх до цього.

Ґовернор Мериленду, Альберт Річі, звертається теж до промислу з вимогою допомоги безробітним. Він каже, що капіталістичні, промислові чи фінансові установи добре дбають про те, щоби були нагромаджувані в добрих роках відповідні резерви, щоби заспокоювати бондовців, чи виплачувати дивіденди шеровцям навіть і в злих роках. Соціяльна справедливість, каже Річі, вимагає, щоби капітал подбав теж про подібне забезпечення праці, з якої тягне найбільші користи в часах добробуту. Ґовернор Річі заповідає, що коли капіталісти того не зроблять, то таке забезпечення мусить дати держава. Це заставляє його до вимоги примусового забезпечення на випадок безробіття. І каже, що таке забезпечення задумують уже впровадити многі стейти, а дуже правдоподібно, що та справа вирине на нарадах конґресу, який збереться у грудні.

Як би не було, а справи забезпечення робітництва на випадок безробіття вже не буде можна загирити. Не розвяжуть цього питання представники промислу, то розвяжуть його скорше чи пізніше стейтові леґіслятури, зглядно конґрес.

УКРАЇНЦЯМ В АМЕРИЦІ

В лютні, березні і червні місяцях ц. р. предсідатель Товариства Освободження Вильна і Литовсько-Українського Товариства в Каунасі, тимчасової столиці Литовської Републики, проф. М. Біржишка, обіздждав литовські Кольонії в Злучених Державах Північної Америки з ціллю скріплення виленської акції серед американських Литовців, та зокрема поширення фронту боротьби Литви проти заборчих тенденцій польського імперіялізму.

Як Товариство Освободження Вильна так і Литовсько-Українське Товариство розуміють глибоке історичне значіння солідарного виступу Литовського й Українського народів проти поневолення Польщею їх земель, та загальне скріплення дружби між обома народами.

В часі своєї поїздки проф. М. Біржишка старався зблизити між собою литовських і українських еміґрантів. Судячи хотяйби лише по литовсько-українській пресі в Америці, його праця в тому напрямі найшла повне зрозуміння серед литовсько й української еміґрації, що в великій мірі облегчило успіх наміченої ним мети.

Тому згадані Товариства висказують свою щиру подяку всім тим Українським Орґанізаціям, Редакціям, Хорам, Промовцям, Орґанізаторам Литовсько--Українських сходин і виступів в Америці, які піддержали роботу нашого предсідателя, а передовсім: Обєднанню Українських Орґанізацій в Америці, Провидінню, Стоваришенню Українців Католиків в Америці, і іншим... Дальше филаделфійським редакціям Америки та Дніпро, редакції пітсбурґського Народного Слова, редакціям джерзиситської Свободи та шикаґовської України і іншим. Духовенству ріжних віроісповідань в особах отця Желихівського в Бостоні, Захарка в Байон, М. Кінаша в Елізабеті, Клодницького в Скрентоні, Колтущака і Марущака в Балтімор, Сембратовича в Дітройт, Турули в Рачестер і іншим світським діячам в особах: филаделфійського капітана М. Дармограя, д-ра Вальтера Голліяпа. Дальше в особах джерзиситського редактора Омеляна Ревюка і редакторки Скубівної — бостонського д-ра Марґолина і Миколи Мурашка в Рачестер, д-ра Соковамченка, шикаґовських: д-ра В. Кісілевського, д-ра Сіменовича, полк. А. Шаповала, д-ра Тарнавського, п. Клебецького, проф. Павловського; пітсбурґського редактора М. Хандогу, п. Грибівського й цілий ряд інших осіб чи імен, які случайно не подані проф. Біржишкою.

Специяльно належить згадати ще про енерґійну піддержку проф. Біржищі визначного діяча та промовця д-ра Луку Мишугу, як також филаделфійського Литовця журналіста Відікаускаса, який своїми звязками серед Українців старався помогти проф. Біржищі.

Як Союз Освободження Вильна так і Литовсько-Українське Товариство не сумніваються, що результати і робота проф. Біржишки серед Литовців та Українців в Америці уквітчається їх **культурно-політичним зближенням** — яке буде мати своє значіння в **боротьбі Литви за освободження Виленської Столиці, та в боротьбі Українського Народу за свою Незалежність.**

Литва, Каунас, 25. VI. 1931.

Союз Освободження Вильна:
Містоголова: **Д-р І. Пурицкіс,**
Члени: **Проф. В. Жемайтіс,**
Дир. К. Лапінас,
Інж. Б. Слижіс,
Кан. І. Тумас,
Секретар студ. **А. Бандаравічіюс.**

Литовсько-Українське Товариство:
Містоголова: **Д-р І. Пурицкіс,**
Члени: **Журн. І. Бартович,**
Доц. Л. Вайліоніс,
Секретар: **В. Даудзвардас.**

Професор іде з жінкою залізницею. Підчас подорожі треба було йому взяти щось із валізки, та не міг знайти ключа. Шукає, шукає, а вкінці в розпуці каже до жінки:

— Боже, а може я ключ замкнув у валізці!? Щож я тепер зроблю, тут у дорозі, цеж був одинокий ключ!

ЖУРНАЛІСТИКА ЧИ ДІТВАЦТВО?

(З приводу цензури литовської відозви часописом „Америка").

Від одного з литовських громадянських діячів з Филаделфії, Па., надіслано нам ч. 91. часопису **„Америка"** з дати: Филаделфія, дня 6. серпня, в якім поміщено як передовицю подяку „Товариства Освободження Вильна" і „Литовсько-Українського Товариства в Каунасі", затитуловану **„Українцям в Америці".**

Оту подяку надіслано з Литви теж і до нашого часопису і її передруковуємо в сьогоднішнім числі.

Згаданий литовський громадянин, пересилаючи часопис „Америка", пише, що й він одержав таку подяку з Литви та пересилає її нам разом з „Америкою". А пересилає тому, що та подяка не є ідентична з тим, що помістила „Америка". Литовський громадянин згадує, що в часописі „Америка" поминено цілий ряд осіб, а зокрема пропущено імя литовського діяча **Казиса Відікавскаса,** великого приятеля Українців, добре й Українцям відомого з ріжних віршів, в яких він оспівує українсько-литовські взаємини. Це, каже дописувач, немило вражає филаделфійських Литовців, бо „Америка" виходить у Филаделфії й є католицькою газетою, а громадянин Відікавсказ живе теж у Филаделфії і є горячим католиком. Дотого „Америка" у своїм часі й друкувала навіть його вірші.

Провіривши литовську правдиву відозву з тим, що подала „Америка", треба ствердити, що „Америка" пропустила з литовської подяки з краю подяку для часопису „Дніпро", а далі священикам: Желехівському в Бостоні, Клодницькому в Скрентоні, Колтущакови і Марущакови в Балтімор, а далі панні Скубівній, а зосібна краєвому делеґатови, п. Грибівському. Крім того опущено в цілости отсей уступ:

„Специяльно належить згадати про енерґійну піддержку проф. Біржищі визначного діяча та промовця д-ра Луку Мишугу, як також филаделфійського Литовця журналіста Відікаускаса, який своїми звязками серед Українців старався помогти проф. Біржищі".

Супроти того, що „Америка" дозволила собі тим разом на того роду цензуру, що цензурує навіть імена чужинців і приятелів українського народу та що на ту справу звертають нам увагу самі чужинці, годі нам її поминути мовчанкою.

Як ставиться наш орган до подяк за громадську роботу чи жертву на народну ціль, видко найкраще з тих численних наших редакційних відповідей, в яких ми завжди взивали наших дописувачів здержатися від „подзенковань". Ми завжди підносили, що жертвується чи виконується громадську роботу не для подяк, та що найкращою нагородою за це є внутрішне почування сповнення доброго діла. А коли вже приходиться у якімсь надзвичайнім випадку складати подяку, то не треба забивати її вичислюванням цілого ряду імен, між котрими, як це нераз буває, є дуже часто імена мало прислуживших ся до доброго діла, а бракує тих, котрі висували свою працю, а закривали своє імя. Це й є причиною, що „Свобода" не передруковує навіть тих численних подяк, які надсилають їй ріжні інституції чи особи з краю, бо уважає, що й ті подяки є тільки непотрібною витратою гроша на їх висилку і друк. Річ ясна, що як у всім, так і тут бувають виїмки. Є випадки, коли такі подяки не є звичайним пустим славословієм, а добрим і поучаючим приміром надзвичайної жертвенности чи посвяти, чи теж висвітлюють ріжні справи, щодо яких є розбіжні думки. Навіть у випадку проголошення подяки Литовцями в справі попертя американських Українців в праці проф. Біржишки на американськім ґрунті ми теж не мали би нічого проти цього, щоби обмежити її до загальної справи, а поминути імена. Тільки такт і пошана, яку в подібних випадках треба заховати супроти чужинців, заставляють нас проголосити їхню відозву в такім виді, як вони собі цього бажали. Дотого цього роду подяка являється свого роду документом українсько - литовських взаємин. І це вже є справа литовських діячів, кому вони дають признання, а кого поминають за працю в справі освободження Вильна й затіснення українсько-литовських взаємин. Можна таку відозву уважати маловажною і взагалі її пропустити, але коли хто уважає її за важну справу й друкує її в передовиці з повними підписами авторів відозви, а дозволяє собі на зміни без зазначення пропущень, то це є перекручуванням документу, а заразом поличником для видавців відозви. І от з того боку треба уважати поступовання часопису „Америка" нетактовним, коли вона сцензурувала литовську відозву до Українців в Америці, рахуючися з своїми вузькими інтересами, порахунками і пімстою. Отой нетакт тимбільше вражаючий, що він відноситься і до заслуженого для української справи Литовця, громадянина Казиса Відікавсказа.

Та коли вже довелося порушити ту справу, звернемо увагу ще на одну обставину. Отсе, що трапилося з литовською відозвою в „Америці", не є для нас ніякою несподіванкою. Ми вже звикли до цього. Бож від довгого часу нема в „Америці" одної правдивої новинки про якусь народню манифестацію, віче, концерт чи якусь іншу подію. Хто в Америці був свідком от хочби величавих листопадових манифестацій, хто читав в „Америці" описи тих свят, які відбулися от хоч би в Филаделфії чи в Ню Йорку, яких свідками були десятки тисяч Українців, цей мусів завважити, що при тих описах поминалося в „Америці" все те, що було в звязку з боротьбою з рутенським баґном, себто поминалися інституції й особи, котрі саме дуже часто були чи то аранжерами чи виконавцями програми, отих манифестацій. Навіть з донесень американської преси вичеркувано при передруках в „Америці" згадку про ті інституції чи особи.

А про народну працю народних інституцій чи осіб, немилих „Америці", вже й не згадувати. Це вже є для „Америки" самозрозумілим, що про те все треба замовчати.

Який вислід з того? Ні інституції ні особи, які в „Америці" на індексі, тим зовсім не журилися, що їх „Америка" не згадує. Ніколи навіть про це не згадували. Але зате „Америка" може повеличатися одним успіхом. Вона систематично й постійно впроваджує в блуд рідний край щодо цього, хто й яку веде народну роботу в Америці. Тоді як „Свобода", заборонена польською цензурою, „Америка" до краю доходить і там, як приміром у старокраєвім „Ділі", постійно передруковується те, що подає „Америка" про українське життя в Америці. Ми на це не звертали публичної уваги, що редактори „Америки", замісць виступати як орґанізатори, бесідники, лектори чи жертводавці, обмежують свою роботу до того, що счеркають у своїй ґазеті імена тих, що роблять. Та не важне й те, що вони мовчать про працю інших. Бо для загального добра вистарчить, щоби була добра робота. А не важне те, щоби про працю трубіти на всі ґолоси, бо й так вислід з праці є її найкращим розголосом.

Та коли з такої поведінки приятелі нашого народу мають думати про нашу журналістику як про забавку злобних дітей, то тоді загал мусить сказати: Скінчіть уже раз з таким дітвацтвом!

С. Заліпський.

НА ВИЗАНТІЙСЬКІЙ ВИСТАВІ

I.

Византійство, як усяке інше культурно - історичне явище, має свою сторону морально-суспільну й етично-політичну, та має й свою сторону естетичну.

Над першою в нас в останніх роках спорадично відживає дискусія, а навіть полеміка, про яку можна сказати, що вона далеко не завжди попадає у найвідповідніший з з національно-політичного погляду момент та що вона іноді переховзується з площини обєктивної клясифікації й оцінки науково означених явищ і фактів на площину мало доцільної льоґоманії.

Другій, тобто естетичній стороні Византійства, присвячена міжнародня вистава византійського мистецтва, яка в половині червня б. р. розпочалась у паризькому Музеї Прикладного Мистецтва. Якби не що інше, то вже тим вистава ця заслугувалаб нашої уваги, що вона перша велика спроба показати широкому загалові, як і ученвим спеціялістам, сущні здобутки дослідів і відкрить у цій безмірній ділянці. Виставу цю зорґанізував невеличкий та заслужений гурток французьких „византиністів" з професором Ділем на чолі, з дуже живою співучастю византиністів анґльо-саксонських, з цього і того берега океану, тай з помічю музеїв німецьких, італійських, еспанських, малоазійських і балканських, з останніх головно сербських і грецьких. На жаль, не заступлена у виставі, ні серед предметів, ні серед орґанізаторів— наша Східна Европа. Нема там ні української византійщини, ні російської. Чому не заступлена там Радянщина, українська й російська, легко здогадатись. Натомісць не без жалю завважили ми відсутність зразків і памяток галицького византійського мистецтва, як не як доступного для орґанізаторів вистави. Чому воно так, не беремось здогадуватися. Невже тутешні спеціялісти византійського мистецтва не знають про існування Національного Музею у Львові? Варто би це провірити, щоб на будуче знов не світити відсутністю.

II.

Зорґанізувати виставу византійського мистецтва було завданням нелегким тай з природи річей засудженим на неповність. Подумати тільки: византійське мистецтво — цеж ціла мистецька творчість зроманізованої Европи й частин Малої Азії за довгий і темний період від IV-го століття щонайменше аж до XV-го. Тай то треба завважити, що було рішенням самовільним і спірним замкнути византійський період здобуттям Царгороду Турками: адже византійське мистецтво геть-геть пережило цю катастрофу тай досі збереглось — у формах, правда, менше величніх та проте неменше тривких, у цілій балканській Европі, а передовсім у Східній Европі, Европі київської Святої Софії і її далеких, північних паростках. Як зложити вірну картину цієї величезної творчости?

А далі: византійське мистецтво — це передовсім мистецтво великих храмів, прикрашених у середині пишними мозаїками. Ні храмів ні мозаїк на виставу не перенести — хіба у фотографіях, барвних рисунках, плянах і ґіпсових макетах.

Що при таких трудностях вистава просто осяює еліту учених і мистців усіх народностей, які відвідують її, — це велика заслуга орґанізаторів. За виїмком, невіджалуваним, східно-европейських зразків і памяток, не хибує на виставі нічого сущного в даній ділянці. Великі фотоґрафічні знимки дають головні види найславніших византійських храмів. Зладжені архітектами нариси плянів зясовують їх будівництво і показують їх блискучу поліхромію. Барвні копії дають видцеві ідею величавости їх стінних прикрас, мозаїк і фресків. Надзвичайні церкви, побудовані норманськими царями (не тількиж у нас були свої Рюриковичі!) в Сицилії, представлені тут особливо щедро; деякі з них — справжні чудеса. Не забуті очевидно й безмірні церкви Царгороду, Солуня, Венеції, ані церкви—скромніші, та дуже поваббливі — Греції й Сербії.

Ще раз: яка шкода, що нема київської Святої Софії, з її мозаїками, з її фресками.

III.

Коли назва византійського мистецтва викликує в західній Европі спогади багацтва, блеску й пишности, то воно так тому, що воно заступлене на Заході мозаїками на золотому тлі у Венеції, Палермі, Равенні, тай тому, що пишні клейноди старої византійської школи були такі коштовні, що власники їх зберігали їх особливо пильно і переказували своїм наступникам у ході багатьох віків; бачите, трохи загальне. Пізніші досліди може позволять означити дату трохи точніше.

IV.

Різьба представляє собою дуже цікаву ділянку византійського мистецтва — зразки її прецікаві, та, на жаль, на виставі розмірно нечисленні. Значно тут багатший відділ слонової кости, коней, вирізок, кришталів, скрижалів. Відділ тканин і килимів, мальованих рукописів, скла — теж виводить перед нас невичерпані скарби досліду і подиву. Саме в цих зразках вразливе око відкриває з одного боку наявні докази впливів Сходу, з другого — зворушливі сліди мистецтва гелєністичної періоди, якої византійське мистецтво є паростком з ріжними нащіпленнями.

Катальоґ (на жаль, розмірно дорогий: майже доляр!) слід зберігти — не тільки задля номенклятури, а головно задля гарних оглядів історії византійського мистецтва, зложених першорядними спеціялістами.

Особливо цінний для орієнтації профана є зложений анґлійським ученим Тайлером синхроністичний показчик головних фактів історії Византії з фактами історії византійського мистецтва і з відкликами до чисел предметів, виложених на виставі. — („Діло").

Німецькому поетові Гайному присвятив якийсь письменник свою книжку. Гайн відписав йому: „Любий друже! Як я читав Твою книжку, я заснув. Та мені снилося, що я все ще читаю її. Тоді найшла на мене така скука, що я пробудився".

Суддя (до обвинуваченого): Чоловіче, знову приловили тебе на крадіжі?! Видно хочеш зігнити у тюрмі?

Обвинувачений: Що пан суддя кажуть? То там тепер така вогкість?

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

КЛІВЛЕНД, О. Жіноче Тов. „Згода", від. 358, повідомляє своїх членкиць, що місячні збори відбудуться в неділю, 16 серпня, в годині 1-ій пополудни, в У. Н. Домі на Вест 14-тій улиці. Місячні вкладки пічнеться збирати по Сл. Божій, як вийдуть люди з церкви. — Уряд Тов. „Згода".

ПЛЕЙНС, ПА. Бр. св. Андрея, від. 48, повідомляє, що місячний мітінґ відбудеться в суботу, 15 серпня, точно в годині 7-мій ввечір, в Куземки, 94 N. River St., Plains, Pa. — Стефан Карбовнічак, предс.

THE VOICE OF AN UKRAINIAN IN U. S. A.

THE SUFFERINGS OF OUR BROTHERHOOD.

In our native land, Ukraine,
Cruelty, dread and atrocity reign,
And such toleration,
Too great, to bear for any nation.

Women and children are driven to the street,
Like animals running on their feet;
They are beaten and marred
Until they are worn and scarred.

Then we have a reason,
For our hearts to fill with treason,
At this barbarous nation, Poland,
Who is overthrowing our brotherhood.

It's no wonder
That we try to ponder
A scheme to repay
Poland for her atrocious sway.

Shall we give way to physical force?
Or shall we tend to a different course?
To an army and navy
Or to our conscience maybe?

"To our conscience!" we cry,
That celestial fire shall be our leading eye;
To it we give lead
As long as yonder they bleed.

We'll love that enemy of fear,
As mother loves her children dear;
Or as we love our only friend,
We'll love our enemy to the end.

With us we'll keep in thought
Those words our Lord spoke without wrath;
Crucified and already for doom,
He cried, "Father, forgive them, they know not what they do."

KATHRYN BENZA.

Scranton, Pa.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

MINORITIES IN POLAND.

Ukrainian Grievances Unredressed.

LEAGUE DELAYS

British Appeal to Mr. Henderson.

People of widely different views have signed the following letter to Mr. Henderson, the Foreign Secretary, on the subject of the Ukrainian minority in Poland. The letter has been sent to him by the Union of Democratic Control.

To the Right Hon. Arthur Henderson, M.P., The Foreign Office, London, S.W. 1.

We, the undersigned, wish to bring to your attention the question of the Ukrainian minority in Poland and the situation with regard to the petitions on its behalf which have been submitted to the League of Nations and to a Committee of Three, of which you are chairman.

It is now nine months since the so-called "pacification" was carried out by the Polish Government in East Galicia. It is not necessary to recall the details of those punitive expeditions, which drew the attention of the world to the conditions under which the Ukrainians are living in Poland. As a result of action taken by you at the January Council of the League of Nations, a Committee of Three was appointed to consider the petitions submitted on behalf of the Ukrainian people themselves, and by all other minority people who, like ourselves, are anxious that the League of Nations should prove an adequate protector of the minority treaties of which it is the guarantor.

DELAYED DECISION

We regret that it has not yet been possible to come to a decision on the questions raised by the petitions, and that the matter was not discussed at the May meetings of the Council of the League of Nations. According to the press communiqué issued at the time, the Committee of Three decided to resume its examination of the problem at a later meeting, pending negotiations between the Poles and the Ukrainian representatives.

It is not surprising that these negotiations have so far failed to achieve any kind of settlement. We understand that the Polish Government made the withdrawal of the Ukrainian petitions a condition of negotiations. This was stated by Mr. Holowko, the President of the Polish Government bloc, in the organ of the Polish Government, "Gazeta Polska," in the following words:—

The withdrawal of the Ukrainian petitions to Geneva would be a consequence of accepting the Polish proposals, for it is impossible to come to an agreement on the one hand and on the other to conduct a case and to carry complaints before an international forum. If they (the Ukrainians) wish the Poles to withdraw their repressive measures, then they must withdraw their complaints to the League.

NO IMPROVEMENT.

The situation is unsatisfactory in the extreme. In a statement in the House of Commons on July 15 it was stated that "no reports of any negotiations between the Polish Government and representative Ukrainians have been received." In the meantime reports from East Galicia show that there is no improvement in the situation. Grievances concerning education, the use of the Ukrainian language, citizenship rights, and the distribution of land still remain unredressed.

We urge you as the chairman of the Committee of Three to use your influence in the direction of negotiations between the Polish Government and the leaders of the Ukrainian Parliamentary party, first, on the immediate question of compensation for damage to life and property during the so-called "pacification," and, secondly, on the larger question of autonomy.

Further, we urge you to place the Ukrainian question on the agenda of the forthcoming meeting of Council of the League of Nations in September.

(Signed) William A. Albright, Mrs. M. Corbett Ashby.
The Rev. James Barr, M. P.
Sir Raymond Beazley Dickinson.
Canon F. Lewis Donaldson, Mrs. Blanche Dugdale.
Walter Elliot, M.P., St. John Ervine.
Professor H. J. Fleure.
Dr. Alfred E. Garvie, Dr. G. P. Gooch, Miss B. C. Gwyer.
T. Edmund Harvey, J. A. Hobson,
F. Llewellyn Jones, M.P.
Susanna Napier, Sir Walter Napier, Henry W. Nevinson, Noel-Buxton.
Sir George Paish.
Mrs. E. Pethick-Lawrence.
Mrs. C. D. Rackham, Arnold Rowntree, A. Maude Royden, C. H.
C. P. Scott, Evelyn Sharp, H. M. Swanwick, C. H., Sanderson.

ENGLAND AND THE UKRAINE.

We publish this morning an influentially signed letter asking the Foreign Secretary to take further steps to secure at least some measure of justice for the persecuted people of Polish Eastern Galicia. Mr. Henderson should be helped in his decision by the knowledge that this is not a party question but one on which Englishmen of very different political traditions are in agreement. Two Conservative ex-Ministers, for instance, have recently been taking an active interest in this question; one of them — Major Walter Elliot — is a signatory to the letter to the Foreign Secretary. It is now nine months since the Polish Government employed cavalry regiments to "pacify" the Ukrainians of Eastern Galicia by brutal and indiscriminate floggings and by the arbitrary destruction of their property. Since then nothing has been done to give redress to the victims, many of whom were certainly innoncent and all of whom were punished without trial or investigation. Petions were sent to the League of Nations and referred by the Council o a Committee of Three, presided over by Mr. Henderson. The Committee did not raise the matter at the last session of the Council in May because, so they said, they hopped that the Polish Government would come to an agreed voluntary settlement with the Ukrainians. This has not happened because the Polish Government would not begin the negotiations until the petitions to the League had been withdrawn. The Ukrainians could not surrender their right of petition to the League, which is given them by treaty, and is their one safeguard against oppression. The Polish Government should not be allowed to follow the example of the pre-war Turkish Empire and successfully evade reforms by a policy of deliberate procrastination. In the House of Commons on Wednesday Mr. Dalton announced that the Committee of Three would decide in September whether or not this question should be placed again on the Council's agenda. It ought to be made clear that this will certainly be done unless in the interval the petitioners have had their grievances removed.

(The Manchester Guardian, Friday, July 31, 9131).

Б. Жига.

СИНІЙ ШАКАЛЬ.

Один шакаль занюхав вечером запах печені. Закрався у село. Одначе собаки звітрили його. Шакаль пустився втікати та в темряві впав у бочку, в якій була розроблена синя краска. Ледви вирвався собакам. Як прибіг у ліс, був увесь синій. Всі звірі, навіть тигр і лев, злякалися такого невідомого сотворіння. А мудрий шакаль сказав їм:

— Чого боїтеся мене? Я цар, що повинен володіти вами.

Всі звірі, з львом попереду, поклонилися та поздоровили свого царя. Шакаль став правити, льва іменував міністром, тигра управителем палати-черви, пантеру вартівником страв, слона дверником, а малпа мала носити перед ним віяльце. Та передовсім приказав прогнати з держави всіх шакалів. Так то царив він якийсь час, а звірі приносили йому добичу.

Одначе прогнані шакалі кружляли довкола праліса та завивали. Небаром синій шакаль став скучати. Раз під вечір почув він завивання шакалів. Його схопила така туга за тамтими шакалями, що й собі став завивати з ними навзаводи. Як стій піднялися лев і тигр, пізнали, хто був їх царем, і пожерли синього шакаля.

(З чеського переклав М. Н.)

ДАЛЕКОСТРІЛЬНІ ГАРМАТИ.

Як Німці обстрілювали Париж.

Світова війна показала, що далеконосна артилерія в минулій, як також у будучій війні буде відігравати велику ролю. В минулій війні старалися всі зробити свою артилерію як найбільш далеконосною. Одначе не всім вдалося розвязати це питання. Одинокі Німці під проводом проф. Равфенберга й Ебергардта сконструували в фабриках Круппа далеконосну гармату 35.5 цм., що змогла обстрілювати французький штаб на віддаль 60 км. за фронтом.

Як це зроблено, нині не є тайною. Теоретично стверджено, що коли би вдалося стрільно викинути з рури з великою початковою швидкістю на височину 40 км., то це стрільно внаслідок невеликого опору, дуже рідкого в тій височині повітря, змогло полетіти далеко дальше, як це досі думалось. Щоб стрільно летіло вище вгору, порішено було робити вистріли не під кутом 45 степенів, як це було досі, а під кутом 50 степенів. При звичайних гарматах стрільно найдальше полетить тоді, коли його вистрілити під кутом 45 степенів. Виробивши теоретичні основи, зачато працювати над тим, щоб сконструувати гармату, пригідну до стріляння на віддаль 100 км. На бажання військової команди збільшено цю віддаль на 120 км. з тією метою, щоби могти обстрілювати Париж. В гармату 38-центиметрову всаджено ще окрему дуже довгу селенову руру проміром 21 цм. В той спосіб досягнено те, що стрільно тягаром 117 кг. вилетало з рури з початковою швидкістю 1,600 метрів на секунду.

Приготовання і проби тревали до початку 1918 р. В січні 1918 року вивезено ці гармати на заздалегідь вже приготовлені позиції 10 км. за фронтом. Дві гармати були на бетонових підложах, а одна на залізничих рейках. Бетонові підложа будовано до глибини 100 метрів. Гармати обслугували матроси, перебрані в одяги сухопутного війська. Все це держалося в тайні. При стрілянні з тих гармат мусілося враховувати напрям та силу вітру до висоти 40 км., ріжне тиснення газів при вистрілі, в залежности від загальної погоди. Час лету стрільна до Парижа тревав 3 минути. Щоб оминути випадки, коли стрільно, прийшовши на місце, не вибухне, додано до нього ще окремі запальники, що давали змогу привести стрільно до вибуху навіть тоді, коли воно підчас лету обернеться з неві-домих причин.

Дня 23 березня 1918 року полетів перший вистріл в год. 7 рано. За 3 мін. 6 сек. він був уже в Парижі на віддаль 128 км. Стріли були точні і попадали в намічену ціль кожних 20 мінут. Початку думали в Парижі, що це німецькі летуни напали на Париж, а опісля говорили, що десь у париських лісах Німці мають тайну гармату. Колиж обстрілювання Парижа не переставало, а повторювалося щоденно, почали з Парижа втікати люди, комунікації не можна було вдержати в порядку і т. д.

Французька команда поробила всі заходи, щоби відкрити гармати і таки відкрила, побачивши за німецьким фронтом нові шини, що їх передше там не було. Точно встановити місце постою гармат не змогли, бо все це було добре закрите перед летунським оком, а також на підставі напряму та сили голосу не можна було нічого ствердити, тому, бо нараз стріляло богато гармат. Дня 2 травня обстріл притих і Французи думали, що то їх летунський наступ знищив бомбами німецькі гарматні позиції і розбив самі гармати. Тимчасом Німці перевезли гармати на шинах на таке місце, що було віддалене від Парижа лише на 105 км. і 27 травня зачали знов обстріл, що тревав без перерви аж до 9. серпня, коли то німецький фронт мусів трохи відступити назад.

Німці віддали на Париж 360 стрілів. Французи мали 900 ранених та вбитих і богато шкоди в домах. Трома гарматами не можна було більше осягнути, тим більше, що час видержання гармати був дуже короткий. Однак моральні успіхи були дуже великі. Коли би були Німці виробили більше таких гармат, то можливо, що булоб воєнне щастя перехилилося на їх бік.

Зараз по війні ці гармати знищено, як також понищено й машини, що були сконструовані для виготовлення тих гармат. Німці не мають тепер гармат, але за те мають їх Французи та Англійці. Їхні гармати вистрілюють кулі вагою 160 кг. на 120 км.

Хлопець-термінатор тягне вулицями міста тяжко навантажений підручний візок. Уже змучився і не в силі далі тягнути. Якісь два прохожі пани із спочування помогли хлопцеві пхали візок аж на місце. Потім спитали:

— А чому ти не сказав свому майстрові, що ти не можеш тягнути такого тяжкого візка?

— Я казав, а майстер відповів: Тягни, тягни, а по дорозі знайдуться вжет такі дурні, що тобі поможуть!

Рабеле (французський письменник, автор гумористичної повісти „Ґаргантуа та Пантаґруель" 1495—1553, був теж черцем-бенедиктинцем, лікарем і парохом Шінону) був у почоті кардинала Де Беле підчас авдієнції у папи. Коли кардинал упав на долівку та поцілував папу в ноги, поет переляканий вибіг зі салі. Після авдієнції Де Беле скартав гостро Рабеле. Рабеле відповів:

— Ваша величносте, коли я побачив, що ви, кардинал, князь і мій пан, цілуєте папу в ноги, чи не мав я причини здогадуватися, що смиренний раб у порівнанні з вами, мусітиму цілувати в . . .

— Го, го, мій паничу! Ваш пашпорт фальшивий! Написано в ньому, що ви лисі, а маєте буйну чуприну!

— Це не пашпорт фальшивий, лише моя чуприна.

—o—

До одного галицького села прийшло раз із повітового уряду таке письмо:

„Проситься відворотною почтою повідомити, чи Гриньо-Степан Сус і Степан-Гринько Сус ідентичні..."

До двох днів повітовий уряд дістав таку відповідь із громади:

„Гринько-Степан Сус і Степан-Гринько Сус однакові, бо оба люблять випити, та чи вони ідентичні, тут у громаді ніхто не знає..."

—o—

ПРО ЩО МАЄ ПИСАТИ УКРАЇНСЬКА ГАЗЕТА?

Отсе питання поставила редакція газети „Час" до своїх передплатників, чи там посілі платників. А то певно тому, щоби дати їм нагоду висловитися в цій справі, а відтак, зібравши це все, писати про те й й так, як цього вимагає більшість. Розумне це питання, так дуже важне для читачів нашої газети, бо тоді самособою наступить тісна звязь між редакцією та її передплатниками. Тоді можна буде сказати, що передплатники не тільки платять і читають, але також мають вплив на зміст, на те, що знайдуть там, що їх цікавить, чого їм треба. Тоді не буде нарікань, що газета зла, що нема що читати і т. п. Ні, божми самі, предплатники, сказали своє слово, а голос громади (хоч малої) це голос Божий.

І гадав я, що зараз засиплять редакцію „Час" письмами зі всіх усюдів, налетять відповіди. І тішився я, бож то, знаєте, і я десятам колись щось напишу в газету, та не знаю, чи воно подобається, чи ні (бо в очі ніхто цього мені не сказав), а що там говорять поза очі, цього я не знаю. Чи може ці мої писаннячка собі от такі, що люди не дочитують, а кидають. Але скажіть самі здорові, звідки мені це знати, що і як писати для наших читачів. От, гадаю собі, аж тепер, як редакція дістане відповіди, знатиму, що писати і буду писати під „густ"; кождий читатиме з „апетитом", а я зараз вийду на вищий щебель яко „письменник" і моя вартість підскочить на кілька ступнів в очах нашої суспільности.

Та ба, передчасна та пуста моя втіха, бо передплатники „Часу" не відповідають. І дивні ці наші люди. По закутках, на вухо, критикують, лають, але як прийдеться сказати отверто своє слово, то набираються у роти води, мовчать, ховаються за других. І чому ж не відповідають? Чи може не мають відваги написати до редакції, чи от так через ту нашу славну малоросійську байдужність, чи може тому, щоби дальше спокійно могли по закутках критикувати, лаяти та мати чисту, як кагла, совість, що не платять за газету.

Не вміємо ми будувати для себе, не така то вдача наша.

М. Максимів.

(„Час").

Учителька пояснює дітям, які користи можна мати з ощадностей в домашньому господарстві.

6-літній Івась Швак виривається: Мій татко і мамця сплять в однім ліжку!

Михайло Зощенко.

ПСИХОЛОГІЧНА ПРИГОДА.

Цього тижня приключилася дуже цікава пригода на психологічній основі.

Один з наших знайомих — шлюсар Василь Антонович К. (не подамо його назвища) постановив розвестися з жінкою.

Прожив з нею три чи чотири роки, а тепер постановив: досить. Бо — будь ласка — дуло йому бути скучно в її товаристві. Тай взагалі охолов. Перестав її любити.

І ось — бере він свого приятеля Федька Т., заходить з ним підчас роботи до пиварні, там потягають пиво тай радять. Балакають на актуальну тему — як зробити: сказати жінці просто з моста „розводжуся", чи приготовити її до того, щоби її грець не побив (щоби не було апоплексії). Або може йти просто до уряду цивільного стану та йому поручити повідомлення, щоби самому позбутися ріжних маломіщанських сцен, жіночого ридання і т. п. історій — звичайних у таких випадках.

Приятель каже:

— Найкраще буде війти до дому та — було, не було — сказати їй все відразу. Піди зараз і полагодь справу. Лише — повідає — це справа доволі тяжка. Декотрі жінки в такі хвилі попадають у лють і чорт зна знає, що дїють. Інші падуть непритомні. Ще інші — вітріолем обливають. Усеж таки треба йти. Я тебе не пущу, піду з тобою. Почекаю в дверях на всякий випадок. Коли тобі треба буде моєї помочі, то закличеш мене.

І ось ідуть разом додому. Підходять до шлюсаревої хати та входять на сходи. На першому поверсі стрічають нараз шлюсарову жінку Анну Миколаївну. Ганю. Збігає собі зі сходів у жовтих пантофельках, така рожева й гарненька.

Шлюсар пристанув і глядить счудований. А вона почервоніла трошечки тай хоче йти далі.

Шлюсар питає:

— Ти куди?

— Я — відповідає — сюди. За своїми орудками.

— За якими орудками? Які це твої орудки?

— Я — відповідає — не обовязана тобі відповідати.

Стали сваритися, а тоді вона повідає:

— Василю Антоновичу, я вже давно хотіла тобі сказати: ти вже давно мені в знаки з тією твоєю вдачею, тому я хочу розвестися з тобою.

Шлюсар стуманів:

— Себто, як розвестися?

— А так — відповідає — тобі скучно зі мною, а мені з тобою також невесело. Довго я не хотіла говорити тобі того, та тепер я рада, що воно нарешті сталося. Так, розводжуся з тобою!

Шлюсар хапає її за руки. Кричить: Ах так! Маєш любовників! Ти мене опутала твоїм коханням! Ганю — повідає — Ганусю!

Його приятель Федько шепче йому сердитий: „Ідіоте, тумане, ти сам хотів розводитися, а тепер рученята стискаєш!"

А шлюсар з плачем:

— Ганусю найдорожча, подумай, що це дурниці. Не розводися зі мною!

І обіймає її і капелюх здіймає і ручки пестить.

А Федько Т. стоїть наче вкопаний та своїм очам не вірить. Вкінці махнув рукою тай забрався.

Як скінчилася ця пригода на сходах — невідомо. Відомо лише, що шлюсар з жінкою не розвівся та, мабуть, не думає розводитися. Навпаки — після роботи шлюсар біжить просто додому та навіть до пиварні ніколи не поступить.

Як це зрозуміти? Де тут загадка? Чому шлюсар нараз так змінився? Чи нема в цьому уіщанського відхилу?

Автор, занятий літературою, не може того так скоро відгадати. Тому теж пускає читача на глибокі води. Хай сам додумається. Не треба всього викладати на стіл. Нумо, по міркуйте самі!

(Переклав М. Н.).

Злобний французький письменник Колярдо лежав на смертній постелі. До нього прийшов приятель Барте, щоби відчитати йому свою нову пєсу п. з. „Еґоїст". Колярдо вислухав пєсу до кінця, погратулював авторові та сказав:

— Комедія, що правда, дуже добра, одначе поставі еґоїста недостає одної характеристичної прикмети: прикмети письменника, що вмираючій людині читає 5-актову комедію.

—o—

Чоловік: Читаю в газеті статистику, що кожда народжена що-третя дитина це Китаєць.

Жінка: Яке щастя, що ми маємо лише двоє дітей!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАНІВ СИН.

(11)

Як батько оповідав синові своє життя й пригоди, він забув на одно, а саме найважніше: що хлопчина, котрий його слухав, був сином Тарзана. Як син пішов спати, Тарзан оповів жінці про події вечера. Жінка молилася, щоби сина не вабило життя, про котре йому оповів батько.

Тарзан відвідав Акута, але не взяв сина з собою. Цим разом Тарзан пізнав у розхрістанім властителю малпи свого давнього московського ворога. Тарзан пробував купити Акута в нього, але хитрий Москаль відмовився. Кілька днів пізніше хлопець самий знайшов дорогу в ту частину Лондону, де жив Москаль і Акут.

Богато разів після цього хлопчина викрадався до свого приятеля та сидів з ним, поки Москаль не пізнав нарешті, хто він такий. Знасом у мозку Москаля зродився плян пімсти на своїм давнім противнику. Лишений сам-на-сам з малпою, хлопець став незадовго розуміти мову Акута. Деякі слова Акута він угадував без труду.

Відколи малпа побачила Тарзана, вона не хотіла грати на сцені. Вже Москаль не мав приходів і мусів рад-не-рад накінець приняти від Тарзана гроші, обіцявши відставити малпу на корабель, що мав скоро відплисти до Африки. Лейді Грейсток радувалася, почувши про купно. Але син її слухав цих плянів з зовсім іншими плянами.